

KONFERENCE O SPOLUPRÁCI V KULTUŘE

Změna kulturní praxe: ODCHÁZENÍ

25. – 26.9. 2023, Spojka Events (Karlín), PRAHA

Autor textu: Mario Kubaš

Odkaz na záznam 1. dne - [ZDE](#)

Odkaz na záznam 2. dne – [ZDE](#)

Obsah

PONDĚLNÍ PŘÍSPĚVKY	3
Marta Ljubková	3
Ondřej Hrab	3
Roman Černík	4
Yvona Kreuzmannová	4
Rošťa Novák	5
Dalibor Špok	6
Moderovaná panelová diskuze: Jak se odchází v Čechách no.1	7
ÚTERNÍ PŘÍSPĚVKY	8
Jitka Pánek Jurková	8
Lucia Kašiarová	9
Tomáš Sedláček	9
Jana Návratová	10
Márta Ladjánszki a Zsolt Varga	11
Jiří Bárta	11
Moderovaná panelová diskuze: Jak se odchází v Čechách no.2	12

Odcházení. Téma, o kterém se nemluví. Proč? Protože bolí. Je to terén nejistoty, úzkosti, konce a otevřených horizontů, za kterými člověk neví, co se skrývá. A hlavně, odcházení není slušivé. Má punc selhání. V současné společnosti nepatří k bontonu.

Člověk by přeci ze své podstaty měl neustále přicházet, růst a objevovat. Je to téma tabuizované, stejně jako ten odchod s velkým „O“ – smrt. Odcházení se vytěšňuje, není součástí úvah a není součástí manažerského a organizačního plánování.

Právě tento přístup chtěl čtvrtý ročník konference Culture Get-Together změnit. Chtěl odkrýt, svléknout téma i samotné řečníky, kteří si s různou měrou bolesti takovým procesem prošli. Chtěl nabídnout to, co je v samotném srdci tvůrčího aktu, onu *catharsis*, očištný proces, kvůli kterému existuje umění a kvůli kterému existují lidé, jež této síle věří.

O síle značky Nové sítě a konference Culture Get-Together svědčí fakt, kolik významných osobností, kulturních manažerů a manažerek se rozhodlo o svou zkušenost podělit.

Tento text klíčové poznatky shrnuje, avšak vždy platí, pusťte si prosím záznam jejich příspěvků, záznamy jejich reakcí a případnou diskuzi. Předznamenáváme, že atmosféra byla někdy dosti emoční, dostředivá, sevřená, obnažená a upřímná. Ne však zcela depresivní. Lidé v kultuře mají dar odušit obsah skrytých horizontů, i těch osobních. Pojďme se pustit, alespoň touto formou, do ohledávání tušených prostor a zkušeností, které je předcházely.

Text bude sledovat úvahy o odcházení dle čtyř bloků dvou dnů. Tedy dvou dopoledních sérií úvah a dvou odpoledních diskuzí.

PŘÍSPĚVKY – pondělí 25.9. 2023

Marta Ljubková

hlavní dramaturgyně kulturního centra Vzlet a bývalá šéfdramaturgyně činohry ND v Praze

- **Odcházení jako zkouška ega**

Dosáhla jsem na dramaturgický Olymp, přiznala hned v úvodu bývalá šéfdramaturgyně činohry Národního divadla v Praze, čímž vytyčila míru své upřímnosti, kdy druhým dechem dodala, že už dvacet let si nenapsala takto podrobně veřejný příspěvek. Důvod? Je to osobní, nechce se ztratit v bolestivých a intimních emocích. Dle Marty ji nikdo, v rodině, na univerzitě, ani profesně, na odchod nepřipravil, stejně jako na stárnutí.

Když se stala šéfdramaturgyní, vytyčila si jasný cíl, společně s Danielou Špinar, pouze jedno období, pět let a nikdy, nikdy ho nemínila změnit. Okolnosti se ale změnily kvůli iniciativě Ne!musíš to vydržet, časové horizonty se změnily a ona musela jednat. Vnitřní tlak na to, aby se znovu ucházela o celé funkční období, byl velký. Dle ní to byla obrovská zkouška ega, které je přesvědčené, že nikdo onu funkci nemůže vykonávat lépe. Nebezpečí lavírování, přehodnocování rozhodnutí bylo obrovské. Navíc si uvědomovala, že finančně a pracovně si spíše pohorší. Přesto vyhrála a svému slibu dostála.

Marta přiznala, jak to stále bolí, jak se vlastně Národnímu divadlu doposud vyhýbá. Na druhou stranu si ale uvědomila, jak bytostnou potřebu má někam patřit. Proto už patří jinam, pracuje pro pražský Vzlet a doufá, že nabyté zkušenosti bude dále zúročovat.

Ondřej Hrab

zakladatel a ředitel Divadla Archa

- **Odcházení jako rázný řez**

Odcházení Ondřeje Hraba patří k těm, které jsou v pražském prostředí velmi diskutované. Bez přehánění vybudoval legendární scénu, která po dlouhou dobu ukazovala Česku Evropu a svět. Ondřej hned na začátku zdůraznil, že odcházení vnímá především jako změnu, bez příznaku. Popsal celou genezi Archy a hlavně moment, který byl pro něj určující a skrze který si

uvědomil křehkost možného konce – záplavy v Praze a totální zaplavení a zničení Archy. Možná právě díky tomu si uvědomil, že idea „divadla sociální odpovědnosti“ je idea, jež není vázaná na prostor. Je to svět, cíl sám o sobě, který je třeba dále budovat. Zásadní idea, se kterou ve svém příspěvku přišel, bylo uchopování konce, respektive jeho radikálnosti. Zdůraznil, že onen pomyslný batoh nechtěl nikomu předávat z části. Pokud konec, tak radiální, jasný lem. Nadále se bude věnovat se svou ženou Janou Svobodovou dokumentárnímu divadlu.

Roman Černík

zakladatel a umělecký ředitel kulturního centra Moving Station v Plzni

- **Odcházení jako generační problém**

Roman do diskuze přinesl další zásadní moment, generační zvyk a výchovu „nemluvit o sobě“. Nesdělovat své emoce, žít příběh svého projektu a jemu se obětovat. Parafrázoval tím Martu Ljubkovou, která mluvila o tom, kterak ve své akademické kariéře přivykla přístupu plural majesticus. My, nikoli já. Otevřel i další zásadní téma, jak dlouho je to, být dlouho v manažerské funkci. Konkrétně u Romana šlo o 25 let. Neskrýval však, že jeho odcházení nebylo tak jasným jednorozměrným odcházením, protože vždy dělal mnoho věcí paralelně – spousta různorodých projektů, vysokoškolské pedagogické působení, permanentní „rozlitanost“. Podařilo se mu tím poukázat na další typický rys působení v kulturní sféře, další rys, jenž bude rezonovat odpolední diskuzí, avšak nepředbíhejme.

Yvona Kreuzmannová

zakladatelka a ředitelka organizace Tanec Praha

- **Odcházení jako odpovědnost ke kontinuitě**

Úvaha Yvony, jako další matadorky pražské kulturní scény, byla velmi očekávaná. I ona otevřela další zásadní téma – téma kontinuity. Volit radikální přístup, zaříznout a odejít, viz Ondřej Hrab, či pozvolna delegovat a odcházet? A případně jak volit nástupce, s jakým předstihem a jak je připravovat?

Velkým vkladem do celodenní diskuze bylo oznámení, že kvůli těmto otázkám se začala stýkat s byznysmenkami zejména ze start-upové scény, aby se právě jich ptala, jak se v tomto

dynamickém prostředí vzniků a zániků vyrovnávají s permanentním vědomím možného konce. Začala proto pracovat na tzv. změnovém projektu, což je personálně definovaný projekt, který umožní strategicky uchopit její odchod. Zdůraznila, že jde o systémovou osobní práci na sobě samé sahající od priorit vlastní osobnosti po celkové uchopení organizace, kterou chce opustit. V tomto světle odmítá přístup výše zmiňovaného Ondřeje Hraba. Radikální konce ohrožují kontinuitu prostoru a ideje, která stála za ní. Právě u jejího příspěvku se začaly množit dotazy publika v aplikaci Slido. Kdy tedy Yvona odejde, odejde vůbec? Dle jejího vyjádření a dle doporučení svých kolegyně bude preferovat postupný odchod, který má trvat dle odhadu deset let. Chce si vybírat dílčí projekty, které jsou sympatické jejímu nastavení. A nějakým způsobem miní zůstat v organizaci aktivní. Právě tento přístup má dle Yvony zajistit kontinuální systémovou změnu, která organizaci neohrozí.

Rostě Novák

principál Cirku La Putyka

- **Odcházení jako protest proti systému no. 1**

A další matador. Výjimečný nejen svým přínosem v oblasti nového cirkusu, ale i tím, jak se po celé roky nebál verbalizovat kritiku systému a permanentní úzkost, ve které po tvůrčí a manažerské stránce musí fungovat. I on, stejně jako Marta Ljubková, měl kvůli velké emoční zátěži příspěvek připravený v textové podobě a četl ho. Netřeba dodávat, že vzhledem ke skutečnosti, že Játka 78 de facto předává, byly jeho příspěvek a jeho sdílení zkušeností velmi očekávány...

A tomu očekávání nezůstal dlužen. Jeho výstup byl tím nejemocionálnějším. Snad se nebude Rostě zlobit, když moderátor prozradí, že pod brýlemi, které neustále nosí, byly vidět slzy. Rostě je v dosti specifické existenciální pozici jsoucí potomkem osmé generace slavného loutkářského rodu. A právě před tím neustále utíkal, snažil se zbavit tohoto břímě, odejít. Nakonec ho ale stejně dostihlo. Od studia na DAMU po vybudování a provozování Cirku La Putyka, potažmo Jatek 78.

Svou úvahu pojal jako nekončící sled odcházení. Odcházení jako ontologický prvek, jako něco, co je bytostné bytí. Odcházení ze své rodinné předurčenosti, z různých rolí, z různých profesních působností.

Jeho odhalení jdoucí na kost bylo tím nejchmurnějším. Sám sebe a publika se bez ustání ptal: Proč mám neustále obhajovat u města, u grantových komisí, u sponzorů naši existenci? Proč po tolika letech nám neustále protéká střecha? Proč nemáme takovou smlouvu, která by nám to umožnila opravit s vědomím, že tam můžeme potom nadále působit? Proč je výkonnostní ukazatel počet premiér? Zcela přiznaně, já už na to za ta léta nemám, odcházím.

Dalibor Špok

psycholog a psychoterapeut

- **Odcházení jako krize role a identity**

Příspěvek Dalibora Špoka byl velice očekáván, vždy je vítána racionalizovaná a poučená reflexe. Přednáška byla dosti nabitá, proto velmi doporučujeme, abyste ji zhlédli online.

Dalibor poukazoval na skutečnost, že odcházení je proces změny. Proces, který se dá řídit a který má vlastní pravidla. Dle něj je chybnou perspektivou očekávat jistotu, je přeceňovaná a brání nám vidět všechny možnosti. Samotný fakt změny by neměl vést k nějakému zhroucení, změna je základní dynamika života.

Neznamená to však, že by měla být prováděna překotně, bez rozmyslu. Ba naopak. Měla by být meditována, rozmyšlena a zkoušena. Ideálně skrze drobné krůčky, které napoví, zda je ve skutečnosti vyžadována. Nevědět je normální.

Za další častou chybu označil potřebu ihned někam přicházet, zalepovat díry. Dle Dalibora je třeba proces odcházení dokončit, ozřejmit a poté teprve někam dojít.

Jeho prezentace ale nezůstala pouze u individuální reflexe. Nabídl i celospolečenský rozměr úvahy. Dle něj jsou profesní role dědictvím modernismu, nyní se přesouváme do věku fluidní individuality, kterou definuje spousta znaků. Pracovní mobilita je horizontální a dosti rozrůzněna. Jedinec může vykonávat spoustu dílčích různých profesí. Klasické jednorozměrné odcházení z dané práce se ve své podstatě umenšuje.

Moderovaná panelová diskuze: Jak se odchází v Čechách no. 1

**Hana Třeštíková – místostarostka Prahy 7, bývalá členka Rady hl. m. Prahy pro oblast kultury,
výstavnictví a cestovního ruchu**

Adriana Světlíková – ředitelka Nové sítě

Karolína Koubová – bývalá primátorka statutárního města Jihlava

Jan Kunze – ředitel centra současného umění EPO1

Účastníci diskuze přiznávali, že označení „bývalý/á“ je pro jejich osobní a profesní život definiční. Jejich okolí je právě často takto vnímá, určuje to zčásti jejich společenský status.

I zde byly předmětem častých výstupů reflexe kontinuity, kterou je náročné dodržet v podmínkách politického boje. Absence kvalitnější politické kultury brání bezproblémovému předání agendy. Ba co hůř, politický kontext je často důvodem vyhazovů jako v případě Jana Kunzeho, který se nebál zcela otevřeně hovořit o pozadí ukončení jeho pracovního poměru z politických důvodů.

Celkově ještě nedozrálé prostředí se projevuje i absencí manažerské supervize, jež je běžná v korporátním prostředí. Politici, manažeři a další exponované osoby v kulturním prostředí jsou vhozeny do čisté vody, ve které se učí plavat za pochodu. Není čas na revizi a reflexi, obzvláště v toxickém politickém prostředí. Adriana Světlíková zdůrazňovala nutnost existence časově omezeného období mandátu ve veřejné kulturní funkci, například v organizaci zřizované státem či krajem. Pouze tímto způsobem lze vytvořit prostředí s jasným strategickým manažerským rámcem.

V tomto ohledu byla často zmiňována instituce seniorního manažera, který má poskytnout onu kontinuitu, vlídné a bezpečné prostředí, jež je schopno generovat onu reflexi a supervizi. Jsou to právě seniorní manažeři, o které tímto způsobem česká kulturní praxe přichází. Jejich odcházení je bolestivou skutečností stojící za častými manažerskými omyly jejich mladších, nastoupivších kolegů.

Ve světle příspěvku psychologa Dalibora Špoka byla diskutována také idea, že by bylo vhodné

najít psychoterapeuta-kouče se specializací na kulturní sektor, který rozumí jeho personálním a organizačním specifikům. Takřka všichni manažerští koučové se orientují na kompetitivní prostředí byznysu, nikoli neziskového sektoru.

PŘÍSPĚVKY – úterý 26.9. 2023

Jitka Pánek Jurková

bývalá ředitelka Českého centra v Bruselu

- **Odcházení jako redefinice života**

Jitka Pánek Jurková se profesně pohybovala napůl mezi profesní a politickou pozicí ve značně komplikovaném a konkurenčním prostředí Bruselu. Její osobní zpověď, rovněž čtená z papíru, měla mezinárodní rozměr.

Její odcházení bylo v mnohém náročnější než odcházení konferenčních kolegů a kolegyně. Přišla nejen o práci, ale i o prestižní sociální status, vysoký finanční příjem, o přátele, kulturní milieu a o celou pracně budovanou personální síť osobních a profesních vazeb.

Zcela otevřeně přiznala, že u ní došlo k, byť očekávané, identitární krizi. Se ztrátou vizitky pracovní pozice zanikla i její profesní identita, která určovala její identitu osobní. V tomto světle citovala jednoho myslitele: „*Když se pod tebou protáčí kolečka, tak si přidej zátěž!*“

Nelenila proto a začala plánovat další osobní a profesní aktivity, rozjela projekt komunitního bydlení, rozhodla se napsat knihu o kulturní diplomacii. Zdůrazňovala, že lidé a jejich profesní kariéra se nedrží lineární trajektorie s vrcholem a pozvolným pádem, nýbrž se jedná o komplikovanou cestu mající mnoho výhybek, pádů a vzestupů. Otevřeně přiznala, že prošla mnoha neúspěchy, pokusy a omyly, avšak právě ty, resp. jejich spletenec, definovaly budoucí nádechy a úspěchy.

Její příspěvek byl v tomto duchu značně motivační a jasné aktivizační sdělení sahající od emočně laděné výpovědi po racionalizované uchopení osobní situace.

Lucia Kašiarová

spoluzakladatelka Studia ALTA v Praze a ředitelka Divadla Štúdio tanca v Banské Bystrici

- **Odcházení jako bezpečí existence domova**

Lucia posunula dimenzi odcházení do další roviny. Poukázala na skutečnost, že vlastně permanentně odchází z jedné instituce do druhé, ony přesuny jsou svého druhu drobnými odcházeními.

Sama chtěla z Alty několikrát odejít, ale právě v období velké osobní krize způsobené odchodem v rodině pochopila, že Alta je její domov, ze kterého by neměla nikdy úplně odejít. Lucia, stejně jako mnoho dalších řečníků, si pokládala otázku, jak pochopit a poznat, kdy nastal čas odchodu či vzdálení od dané instituce nebo organizace. Zdůrazňovala intuici, čtení signálů a znaků, ne nepodobné vykládání tarotových karet, jež pracuje právě s intuitivním čtením zohledňujícím aktuální osobní situaci.

Jako silná a pokorná myšlenka byla zdůrazňována skutečnost, že odcházení jednoho, ono opouštění, je vytvářením prostoru pro druhého. V tomto duchu nabídla i publiku vyzkoušení si očištného performativního rituálu odchodu, kdy se dva lidé na sebe dívají a vnímají sebe navzájem jako objekt, který musí opustit. Může se jednat o instituci, osobu, funkci. Dokázat opustit, rozloučit se a ony emoce k sobě pustit.

Tomáš Sedláček

ekonom, filozof a vysokoškolský pedagog

- **Odcházení jako změna paradigmatu**

Tomáš Sedláček přispěl k tématu dějinně-filozofickou úvahou o rozpuku evropské civilizace a o její zásadní proměně v 19. století způsobené obrovským rozmachem průmyslové revoluce, potažmo totální infiltrací kapitalismu a liberalismu do všech složek lidské společnosti.

Poukazoval na zásadní napětí mezi dvěma entitami, mezi duší a duchem. Akcentoval Hegela a jeho Zeitgeist, duch doby, paradigma určující celkový étos člověka a společnosti. V tomto smyslu hovořil o dnešní době, která v důsledku hlubokých posunů začíná čím dál tím více akcentovat kulturu a kreativitu vyjevující se ve vzestupu tzv. kulturních a kreativních průmyslů.

Kdo zná myšlení a rétorický projev Tomáše Sedláčka, tuší, že nejlepší cestou, jak plně pojmout jeho výstup, je podívat se na videozáznam jeho úvahy, což samozřejmě platí i v případě jeho kolegů a kolegyně.

Na závěr dosti trefně poznamenal, že nezvládnuté odchody jsou zdrojem metafyzické temnoty vibrující všemi horory. Duchové a různé příšery pohybující se na rozhraní světů jsou právě vztyčeným prstem těm, kteří odchod nezvládli, zůstali v děsivém meziprostoru.

Jana Návrátová

**předsedkyně správní rady Nadačního fondu pro taneční kariéru a umělecká ředitelka
Festivalu tanečních filmů**

- **Odcházení jako začátek druhé kariéry**

Jana Návrátová ve svém příspěvku předznamenala, že nebude osobní, že jeho zaměření bude čistě profesní v oblasti tance. Jana se dlouhodobě věnuje tzv. druhé kariéře tanečních umělců, kteří z titulu své profese končí profesní dráhu mnohem dříve. Fyzická limitace jejich tvorby je určující pro jejich život.

Dle ní není třeba tento přechod vnímat nutně pouze negativně. Končí obrovská dennodenní dřina, ničivá disciplína, totální odevzdání se potřebám vlastního talentu a umělecké kariéry. Poukazovala na skutečnost, že hodnota umělce se úzce váže na hodnotu jeho výkonu, de facto jeho práce, tvorby. S ukončením kariéry často dochází k hluboké krizi identity, je to pro všechny těžko představitelný otřes. Dle ní tato tranzice způsobuje hluboký existenciální chaos.

Rekvalifikační úsilí je ovšem úspěšné. K dispozici je mnoho podpůrných programů, skrze které se daří začít život znovu, profesně a osobně ho znovu vystavět.

Jana zdůraznila, že díky dlouhodobému úsilí detabuizace funguje. Umělci se nebojí o tématu hovořit a veřejnost, na straně druhé, chápe jejich specifické požadavky. Daří se dokazovat, že umělecké smýšlení nabízí neotřelou přidanou hodnotu v odlišných, různorodých profesích a pracovních pozicích. Kariéra je kontinuální proces mající své zvraty a nové začátky, permanentní péče o ni je její nezbytnou součástí.

Márta Ladjánszki a Zsolt Varga

choreografka, tanečnice a skladatel, muzikant, L1 Dance Fest v Budapešti

- **Odcházení jako protest proti systému no. 2**

Příspěvek Marty a Zsolta se v mnohém podobal příspěvku Rosti Nováka. Poukázal na nefunkční kulturní prostředí v Budapešti znemožňující kontinuální organizování festivalu. Seznámili nás se strukturou rozpočtu, který byl neustále vystavován nečitelným vlivům způsobujícím ničivou volatilitu. Nevěděli, co bude další rok, plánování v takových podmínkách je přinutilo s festivalem skončit. Odejít.

Nebyli by to však oni, kdyby festival neukončili performancí. Tímto způsobem vlastně evokovali akt Lucie Kašiarové, odchod je třeba ritualizovat. Vytrhnout ho z profánního času a vytvořit z něj posvátný okamžik vytrhující člověka z ničivé linearity. Spálili tehdy proto různé plakáty, věci připomínající festival. I zde na konferenci se pokoušeli o významné performativní gesto, kdy vyzvali diváky, aby se svlékli. Nikdo tak nějak nereagoval. Necháváme na laskavém čtenáři hledání důvodů nevyslechnuté výzvy.

Jiří Bárta

fundraisingový konzultant a bývalý dlouholetý ředitel Nadace Via

- **Odcházení jako naslouchání kairosu**

Jiří Bárta je zřejmě nejrespektovanější osobností v oblasti fundraisingu v České republice, právě proto byl jeho příspěvek značně očekáván. Nadaci Via, kterou vybudoval od nuly, opustil po 22 letech. Věděl tehdy, že už nikdy se taková situace nebude opakovat, už nikdy nic neopustí po takové době.

Ve své úvaze se zaměřil na specifikum neziskového sektoru, který ze své podstaty nemá žádné funkční období. Nikdo vás nenutí odcházet, není zde žádné funkční období. V tom právě tkvěla ta největší výzva. Zdůrazňoval skutečnost, že jediný, kdo vám dovoluje a přikazuje odejít, jste vy sám. Pečlivě se na ten moment připravoval a stejně jako Lucia Kašiarová zdůrazňoval úlohu intuice, čekal na ten správný moment. A ten přišel, dle jeho slov, jednou na kole. Zároveň si předsevzal, že až to nastane, necouvne, neřekne si, že ještě chvíli. Poté už řešil výše zmiňovaný problém nástupnictví a manažerské kontinuity.

Celou úvahu, těsně před přestávkou, korunoval úvahou o dvojí řecké povaze času, o chronosu a kairosu. Chronos je tikot času, střídání dne a noci, kdežto kairos je rozměr správnosti času, okamžik správné volby vzhledem k celkovému ontologickému kontextu.

Moderovaná panelová diskuze: Jak se odchází v Čechách no. 2

Jitka Pánek Jurková – bývalá ředitelka Českého centra v Bruselu

Jiří Bárta – fundraisingový konzultant a bývalý dlouholetý ředitel Nadace Via

Lucia Kašiarová – spoluzakladatelka Studia ALTA v Praze a ředitelka Divadla Štúdio tanca v Banské Bystrici

Petra Kultová – programová koordinátorka projektu Evropské hlavní město kultury Broumov 2028

Poznat kairos, příhodnou dobu, to byl vykopávací moment závěrečné diskuze druhého dne. Jiří Bárta přiznal, že ono hledání kairosu, či spíše čekání na něj, trvalo dva roky, dva roky přibližování a oddalování od instituce, kterou budoval.

Dlouho jsme diskutovali, jakým způsobem lze předávat předivo osobních vazeb v podmínkách fundraisingu, o kterém se ne nadarmo smýšlí jako o friendraisingu. Jiří hovořil o tom, kterak svého nástupce bral neúnavně na všechny zásadní schůzky s těmi největšími donory tak, aby předal onu lidskou a profesní důvěru. Zároveň však přiznal, že s některými se dohodli, že s nimi bude nadále jednat on sám. Fair přístup bez ostnu vůči novému řediteli nadace.

Petra Kultová hodnotila svůj odchod z přípravného týmu EHMK Broumov 2028. Jak od počátku museli počítat s tím, že projekt nevyjde, a jakým způsobem zůstat, či odejít. Vyřešila to ve své podstatě lišácky. Z týmu odešla, aby mohla dílčí projekt přihlášky realizovat na Královehradeckém kraji, a poté se opět, možná, vrátit. Připomínala tím přístup Lucie Kašiarové k Altě, kdy můžete něco opustit a potom se tam jako k domovu zase vrátit.

Právě ohlédnutí a evaluace byly předmětem úplně závěrečné fáze diskuze. Šel odchod provést jinak, udělal jsem něco špatně? Jitka Pánek Jurková přiznala, že změna role, respektive ztráta oné identity byla mnohem těžší, než čekala. Nedokázala lehce vplout do klidného rytmu rodiny, odchod a tvorba nového života je to, co stále, takřka po roce, řeší.

Jiří Bárta zmínil jeden drobný moment, který mu utkvěl v paměti. Svému nástupci oznámil, že

mu nikdy nezavolá se zprávou, že by něco udělal jinak. Organizaci samozřejmě sleduje, ale už pouze z dálky. Odešel, už bude mlčet. Zároveň mu ale řekl, že když on bude potřebovat konzultaci nebo pomoc, je mu plně k dispozici.

Velkou třešňí na dortu všech úvah tohoto dne a možná obou dnů byla poznámka Jitky Pánek Jurkové, která připomněla její oblíbený MEME.

- *Chci to fakt udělat. – Tak to udělej! – Ale já se bojím! – Tak to udělej ve strachu!*

Konferenci přirozeně uzavřela Adriana Světlíková, která přiznala, že je strašně ráda, kam tematicky konference postupně doputovala. Ona sama se už odcházení nebojí. S humorem dodala, že to vypadá, že se celá scéna dá do pohybu beze strachu z odchodů, což jí osobně otevře prostor pro její příchod jinam. A vlastně i všem ostatním.

Konference se realizuje za podpory:

MINISTERSTVO
KULTURY

NÁRODNÍ
PLÁN
OBNOVY

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

